

SAMMANDRAG

Frisk, T. & Räisänen, A. 2014. Yrkeskompetens i grundexamen inom hantverk och konstindustri. Helsingfors: Nationella centret för utbildningsutvärdering.
ISBN 978-952-206-263-5 häftad
ISBN 978-952-206-264-2 pdf

Utvärderingen avser yrkeskompetensen i grundexamen inom hantverk och konstindustri. Materialet är inhämtat från yrkesprov som mäter de studerandes skicklighet i praktiska arbetsuppgifter samt kompletterande material som beskriver organiseringen av yrkesprov. Resultaten baseras på betyg i avlagda yrkesprov och organiseringen av proven. Utvärderingen avsåg studerande som inledde sin grundläggande yrkesutbildning inom hantverk och konstindustri 2010 och samtliga enheter som anordnar denna utbildning. Materialet samlades under hela utbildningen fram till slutet av vårterminen 2013. De kvantitativa data om betygen och organiseringen av yrkesproven kompletterades med självvärderingar från utbildningsanordnarna och utvärderingsbesök. Dessutom analyserades yrkesprovsplanerna och -beskrivningarna som de ansvariga instanserna hos utbildningsanordnarna godkänt.

Utvärderingen planerades och genomfördes av en arbetsgrupp som bestod av undervisningsråden Anu Räisänen och Pirjo Väyrynen (t.o.m. 10/2013) samt specialplanerare Tarja Frisk (fr.o.m. 5/2013) och Paula Kilpeläinen (t.o.m. 4/2013). Lärare inom branschen och arbetslivsrepresentanter hjälpte till vid analysen av materialet och resultaten samt vid utvärderingsbesöken.

Utvärderingen av inlärningsresultaten i den yrkesinriktade utbildningen är av utvecklande karaktär. I samband med utvärderingen betonas vikten av växelverkan och aktivt deltagande från utbildningsanordnarnas sida. Materialet inhämtades löpande från utbildningsanordnarna utan enhetliga nationella prov. Den utvecklande karaktären framhävs även av självvärderingen från utbildningsanordnarna samt av feedbackrapporter som delges utbildningsanordnarna så att de kan jämföra sina prestationer med nationella resultat. De utbildningsanordnare som var föremål för utvärderingsbesök fick dessutom en feedbackrapport om besöket.

I denna rapport utvärderas inlärningsresultaten utifrån yrkesprov och utvärderingen avser därför bara yrkeskompetensen. Utgångspunkten är därmed samma kompetenskrav och bedömningskriterier som är föreskrivna för utbildningen i examensgrunderna.

Utvärderingsmaterialet insamlades från samtliga utbildningsanordnare, varav 38 (97 %) deltog i utvärderingen. Materialet omfattade 1 402 studerande och 8 375

yrkesprov. Utvärderingen avsåg även specialstuderande. Materialet omfattade 469 yrkesprov avlagda av specialstuderande. Vidare ingick i materialet 34 (89 %) yrkesprovsplaner och 6 746 yrkesprovsbeskrivningar. Självvärderingar lämnades in av 38 utbildningsanordnare (100 %) och tre utvärderingsbesök gjordes.

I yrkesproven fick studerandena flest (56 %) berömliga (B3) betyg. De goda betygen (G2) utgjorde 38 % och de nöjaktiga (N1) 7 %. Bäst behärskar studerandena nyckelkompetenser för livslångt lärande (60 % berömliga) och sämst kunskaper som ligger till grund för arbetet (totalt 51 % nöjaktiga och goda betyg). De kvinnliga studerandena hade bättre betyg än de manliga. Betygen hos finska och svenska studerande låg i stort sett på samma nivå. Det fanns även regionala skillnader.

Bland specialstuderandena fanns det färre berömliga och fler nöjaktiga betyg än bland övriga studerande. Merparten (86 %) av yrkesproven bland specialstuderande genomfördes utan anpassning. Största delen (51 %) av yrkesproven som specialstuderandena genomförde utan anpassning bedömdes med goda (G2) betyg. Andelen berömliga (B3) betyg var 17 % och nöjaktiga (N1) 33 %.

Särdragen inom hantverks- och konstindustribranschen framträdde vid organisationen av yrkesproven. Enligt resultaten ges arbetslivsperspektivet stor vikt i utbildningen, även om blott en tredjedel av yrkesproven organiserades på arbetsplatser.

De pedagogiska lösningarna och resurserna konstaterades inte ha något statistiskt signifikant samband med inlärningsresultaten, men betygen i yrkesproven är beroende av betygsättarna. Utvärderingen visade således att det finns utmaningar när det gäller fastställande av kompetenskraven och bedömningskriterierna samt tolkning av kompetensen och i anknytning till detta behov av utbildning för arbetsplatshandledarna särskilt i fråga om kriteriebaserad bedömning. Utvärderingen av kravnivån i yrkesproven visade att 89 % av proven motsvarade kompetenskraven ute i arbetslivet. Skillnader i kvaliteten på yrkesprovsplanerna och i verksamheten vid de ansvariga instanserna hos utbildningsanordnarna framkom också.

Något som särskilt kom fram i utvärderingen var tillförlitligheten i betygsättningen. Betygsskalan ansågs vara illa differentierad. Även sambandet mellan bakgrundsvariabler, såsom processfaktorer, och inlärningsresultat var svagt, vilket eventuellt också tyder på problem med tillförlitligheten i bedömningen.

Utvärderingen visade utvecklingsbehov hos både utbildningsanordnarna och andra enheter som anordnar grundexamensutbildning inom hantverk och konstindustri samt i utbildningsförvaltningen